

„Początki harcerstwa i udział harcerzy w I Wojnie Światowej”

Cel:

- Poznanie założycieli harcerstwa
- przyswojenie wiedzy historycznej z danego okresu
- wytłumaczenie dlaczego ważna jest pamięć o bohaterach
- nauka logicznego myślenia i wiązania faktów

Data: *(najlepiej gdyby to była zbiórka w okolicach 11 listopada)*

Czas trwania: 90 minut

Odpowiedzialni:

Miejsce: harcówka + osiedle wokół harcówki

Potrzebne materiały: gawęda + zaszyfrowane informacje (załącznik nr 1), gra (załącznik nr 2), pierwszy rozkaz Andrzeja Małkowskiego (załącznik nr 3)

PRZEBIEG:

1. Rozpoczęcie obrzędowe drużyny (5 minut)
2. Piosenka obrzędowa drużyny (5 minut)
3. Gawęda + pierwsza wiadomość (każdy zastęp dostaje ją w innym szyfrze) (10 minut)
– załącznik nr 1
4. Gra historyczna „Początki harcerstwa + udział harcerzy w I Wojnie Światowej” (50 minut) – załącznik nr 2
  - ◆ pierwsza wiadomość kieruje ich do MIEJSCA A
  - ◆ wiadomość z życiorysem Olgi Małkowskiej i z pytaniem „W którym roku wybuchła I WŚ i różnymi odpowiedziami – wskazówkami gdzie iść dalej
  - ◆ kolejna wiadomość w MIEJSCU B – jaki jest zadanie harcerzy w tej wojnie, pytanie „Kim była Olga Drahonowska?”
  - ◆ kolejna wiadomość w MIEJSCU C o organizacjach młodzieżowych, pytanie „Która z podanych organizacji NIE BYŁA organizacją młodzieżową przygotowującą do zbrojnej walki o niepodległość?”
  - ◆ wiadomość w MIEJSCU D udzielona w zamian za pytanie – zadanie „Jak zachować się w przypadku omdlenia innej osoby” (w ramach ćwiczeń przedwojennych), w zamian punktowy daje kartkę z życiorysem Andrzeja Małkowskiego i pytanie: „Jaki

tytuł oryginalny (angielski) ma książka napisana przez Roberta Baden – Powella opowiadająca o scoutingu?”

◆ wiadomość w MIEJSCU E o pierwszych drużynach harcerskich, pytanie: „Jaki był hymn polskiego harcerstwa?”

◆ wiadomość o przebiegu wojny i ich ostatecznym zadaniu w MIEJSCU F (skrótowe wydarzenia, ważne postacie), pytanie: „Data zakończenia I WŚ – święto odzyskania niepodległości”

◆ odpowiedź skieruje ich pod grób nieznanych żołnierzy lub inne miejsce związane z I Wojną Światową w okolicy, tam muszą wrogowi (osobie z kadry) odebrać ważną kartkę – pamiątkę historyczną, czyli Pierwszy Rozkaz Andrzeja Małkowskiego (załącznik nr 3). Jeśli mu jej nie odbiorą, wszyscy cofną się w czasie i harcerstwo nigdy nie powstanie! Harcerze mają zanieść tą kartkę prowadzącemu zbiórkę do harcówki. Zastęp, który jako pierwszy odbierze tą kartkę, wygrywa. Pozostali również wracają do harcówki

5. Podsumowanie gry (5 minut)
6. Podsumowanie zbiórki + sprawy bieżące (10 minut)
7. Zakończenie (5 minut)

Załącznik nr 1: Gawęda

Słowo „historia” ma kilka – głębiej się nad tym zastanawiając – sprzecznych znaczeń. Pierwszym skojarzeniem ze słowem „historia” jest to co było oraz mówienie o tym, co było. Historia oznacza powrót do przeszłości, do tego co już miało miejsce, i czego nie można przywrócić. Historia daje nam wiele do myślenia, niekiedy zmusza nas do działania. Pomaga rozwiązywać problemy, pomaga zrozumieć dawny świat, uczy, ukulturalnia, upamiętnia i dokumentuje wielkie czyny, a także interesuje nas i fascynuje.

Lecz jednocześnie historia to coś co nadal się tworzy, czego twórcami jesteśmy my. Wszystko co działo się kiedyś miało swój sens i dzięki wydarzeniom z przeszłości możemy tworzyć teraźniejszość.

Dlatego Waszym zadaniem dzisiaj będzie odnaleźć kolejne fragmenty historii z początku poprzedniego stulecia i zwycięsko bez błędzenia się przez nie przedrzeć.

Uwaga! Po osiedlu chodźcie całymi zastępami zachowując bezpieczeństwo. Musicie być cicho i się skradać, gdyż w innym przypadku możecie być złapani przez wroga (kadre), który nakaze Wam 5 – minutowy przymusowy postój!

Do zaszyfrowania: „Pierwsze informacje znajdziecie w miejscu A.”

SZYFR I: GA – DE – RY – PO – LU – KI

OKDYWSZD KNFPYMGJCD ZNGJEZKDCKD W „miejscu A” (dane miejsce zaszyfrować)

SZYFR II: PO - LI - TY - KA - RE – NU

ILREWSZR LUFPEMKCJR ZUKJDZLRCLR W „miejscu A” (dane miejsce zaszyfrować)

SZYFR III: KO – NI – EC – MA – TU – RY

PNCYWSZC NIFKYAMEJC ZIMJDZNCENC W „miejscu A” (dane miejsce zaszyfrować)

SZYFR IV: NO – WE – BU – TY – LI – SA

PLWREAZW LOFNRMSCJW ZOSJDZIWCLW E

Załącznik nr 2:

MIEJSCE A

OLGA MAŁKOWSKA Z D. DRAHONOWSKA

(1.09.1888 . 15.01.1979)

Urodzona w Krzeszowicach. Wychowawczyni, wybitna działaczka i instruktorka harcerska, harcmistrzyni Rzeczypospolitej. W czasie studiów we Lwowie włączyła się w przeszczepianie skautingu na grunt polski. Drużynowa III Lwowskiej Drużyny Skautowej, a następnie założycielka żeńskich drużyn w Zakopanem. Żona Andrzeja Małkowskiego. Jej drużyna pierwsza używała pozdrowienia „Czuwaj”. Współautorka tekstu Hymnu Harcerskiego (dostosowała do melodii pieśni „Na barykady” słowa wiersza Ignacego Kozińskiego i dopisała refren). W latach 1915-1921 przebywała w Anglii i Stanach Zjednoczonych. Po powrocie do Polski od 1925 r. organizowała Harcerską Szkołę Pracy w Sromowcach Wyżnych znaną jako „Cisowy Dworek”. Przewodniczyła VII Światowej Konferencji WAGGGS na Buczu w 1932 r. i została wybrana do Komitetu Światowego. W latach 1939-1961 przebywała na emigracji w Anglii. Była członkinią najwyższych władz ZHP poza granicami Kraju. Po powrocie do kraju zamieszkała w Zakopanem, gdzie zmarła.

Pytanie: W którym roku wybuchła Pierwsza Wojna Światowa?

A: Rok 1904 -> idziecie do ...

B: Rok 1910 -> idziecie do ...

C: rok 1914 -> idziecie do MIEJSCA B – najlepiej na Poczcie

D: rok 1918 -> idziecie do harcówki

E: Rok 1939 -> idziecie do biblioteki

*wybieracie TYLKO jedną odpowiedź i idziecie do danego miejsca wskazanego przy tej odpowiedzi

MIEJSCE B

Wybuch I Wojny Światowej- harcerze i harcerki biorą zorganizowany udział w walkach na froncie i w służbie pomocniczej (łączność, kurierzy, ochrona mostów i kolei, straż graniczna, służba sanitarna itp.).

ŁĄCZNOŚĆ

Pierwsza poczta harcerska powstała tuż po wybuchu I Wojny Światowej w dniu 27 lipca 1914 roku na terenie Małopolski – nosiła nazwę Poczta Narodowa, zadaniem jej była obsługa pocztowa organizacji „Wolność Polski” oraz „Centralnego Komitetu Narodowego”. W tym samym roku na terenie Łodzi i Warszawy powstała Tajna Poczta Skautowa.

SŁUŻBA SANITARNA

Harcerzy udzielali pierwszej pomocy zawsze wtedy, kiedy byli potrzebujący ludzie. Niejednokrotnie było to bardzo ciężkie zadanie, utrudniane przez Niemców i Rosjan.

OBRONA

Harcerze i Harcerki zasłużyli się także jako strażnicy granic. Ich zadaniem było również chronienie mostów i kolei przed wrogiem.

To wszystko było w celu „wybicia się” i docenienia Polski w działaniach wojennych, co dało jej niepodległość po wielu latach niewoli.

Pytanie: Kim była Olga Drahonowska?

A: założycielką drużyn harcerskich żeńskich -> idziecie do MIEJSCA C

B: założycielką scoutingu żeńskiego -> idziecie do ...

C: żoną Aleksandra Kamińskiego-> idziecie do ...

D: pierwszą drużynową drużyny harcerskiej męskiej -> idziecie do ...

E: do żadnej z nich -> idziecie do ...

*wybieracie TYLKO jedną odpowiedź i idziecie do danego miejsca wskazanego przy tej odpowiedzi

MIEJSCE C

Organizacje młodzieżowe Zarzewie, Sokół Macierz, Eleuteri i Eleusis miały swoje własne cele, jednak jednym z tych najważniejszych było wychowanie w duchu patriotycznym. Zaowocowało to potem przygotowaniem się do zbrojnych wystąpień podczas I Wojny Światowej.

ZARZEWIE

♦przygotowanie młodzieży do zbrojnej walki o niepodległość w tym celu powołało tajny polski skauting, Armię Polską i Polskie Drużyny Strzeleckie

SOKÓŁ MACIERZ

♦towarzystwo krzewienia kultury fizycznej, jego celem było podtrzymywanie i rozwijanie świadomości narodowej oraz podnoszenie sprawności fizycznej polskiej młodzieży

ELEUTERI

♦towarzystwo wychowujące młodzież zgodnie z kanonami katolickimi, założone przez Wincentego Lutosławskiego - profesora filozofii, mesjanistę, poliglotę i publicystę, działacza narodowego.

ELEUSIS

♦towarzystwo propagujące zasady abstynencji od alkoholu, tytoniu, hazardu i rozpusty, również założone przez Wincentego Lutosławskiego' należały do niego również kobiety, jedną ze sławniejszych jest Olga Drahonowska

Pytanie: Która z podanych organizacji NIE BYŁA organizacją młodzieżową przygotowującą do zbrojnej walki o niepodległość?

- A: Zarzewie -> idziecie do ...
- B: Sokół Macierz -> idziecie do ...
- C: Eleusis -> idziecie na ...
- D: Eleuteri -> idziecie do ...
- E: Jastrząb Patrymonium -> idziecie do MIEJSCA D

*wybieracie TYLKO jedną odpowiedź i idziecie do danego miejsca wskazanego przy tej odpowiedzi

MIEJSCE D

ZADANIE w ramach przygotowań do działań wojennych: „Jak zachować się w przypadku omdlenia innej osoby?”

ANDRZEJ MAŁKOWSKI

(31.10.1888 - 16.01.1919)

Urodzony w Trębkach k. Kutna. Jeden z twórców polskiego harcerstwa, wybitny instruktor, działacz organizacji niepodległościowych. Autor pierwszego polskiego przekładu książki Roberta Baden-Powella „Scouting dla chłopców”. Wiosną 1911 r. komendant pierwszego kursu skautowego w Brzuchowicach k. Lwowa. Członek Komendy Skautowej powołanej w dniu 22 V 1911 r. rozkazem nr 1/11. Redaktor pisma „Skaut” W 1913 r. uczestniczył w wyprawie polskich skautów na III zlot skautów brytyjskich w Birmingham. Po wybuchu I Wojny Światowej wyjechał do Stanów Zjednoczonych, a potem do Kanady, gdzie wstąpił do armii kanadyjskiej. W 1918 r. przeszedł do Armii Polskiej gen. Józefa Hallera. Wysłany z misją do gen. Lucjana Żeligowskiego, pod którego dowództwem koncentrowały się w Odessie oddziały polskie. Zginął na statku „Chaouia”, który w zatoce Messyńskiej natknął się na minę i zatonął.

Pytanie: Jaki tytuł oryginalny (angielski) ma książka napisana przez Roberta Baden – Powella opowiadająca o scoutingu?

- A: „Scouting for youngs” -> idziecie do ...
- B: “Scouting for people” -> idziecie do ...
- C: “Playing for boys” -> idziecie do ...
- D: „Scouting for boys” -> idziecie do MIEJSCA E
- E: „Fun for boys” -> idziecie do ...

*wybieracie TYLKO jedną odpowiedź i idziecie do danego miejsca wskazanego przy tej odpowiedzi

MIEJSCE E

PIERWSZE DRUŻYNY SKAUTOWE

Pierwsze drużyny skautowe we na ziemiach polskich powstają 22 maja 1911 roku. Były to drużyny: im. Tadeusza Kościuszki

Im. Jana Karola Chodkiewicza

Im. Emilii Plater (drużyna żeńska)

Im. Szymona Mozarta

Wtedy też powstała pierwsza Komenda Skautowa, a na jej czele stanął Kazimierz Wyrzykowski. W tym roku zaczęto wydawać dwutygodnik „Skaut” redagowany przez Andrzeja Makowskiego. Na stronie tytułowej czasopisma umieszczono wiersz Ignacego Kozińskiego „Wszystko co nasze”. W środku czasopisma był konkurs na polską odznakę skautową. W drugim numerze „Skauta” zamieszczono ślubowanie i dziewięć punktów prawa harcerskiego (kładą one główny nacisk na wierność, gotowość, posłuszeństwo)

1. *Na słowie skauta można polegać jak na słowie Zawiszy.*
2. *Skaut jest wierny Ojczyźnie.*
3. *Skaut jest obowiązany być pożytecznym i pomagać innym.*
4. *Skaut jest przyjacielem wszystkich, a bratem każdego innego skauta.*
5. *Skaut jest rycerski.*
6. *Skaut jest przyjacielem zwierząt.*
7. *Skaut jest karny i posłuszny.*
8. *Skaut śmieje się i gwizdże w najcięższym nawet położeniu.*
9. *Skaut jest oszczędny.*

W lutym 1912 roku uzupełniono ten tekst punktem dziesiątym - *Skaut jest czysty w myśli mowie i uczynkach - wolny od nałogów - pętających ducha i osłabiających ciało.* W roku 1914 tekst ten przybrał postać zbliżoną do tej znanej nam obecnie, następnie w roku 1919 zmieniono słowo skaut na harcerz..

W roku 1912 zostaje rozwiązany konkurs czasopisma „Skaut” na odznakę harcerską. Projekt krzyża ks. Kazimierza Lutosławskiego zajmuje drugie miejsce i staje się znakiem harcerzy w zaborze rosyjskim. Od 24 do 25 marca odbył się I zjazd drużynowych i plutonowych (dowództwa plutonu – jednostki wojskowej) we Lwowie. W czerwcu zostaje wydana książka „Harce młodzieży polskiej+ opisująca propozycje spolszczenia skautingu (wprowadzone nazewnictwo: harcerz, harcerstwo, drużyna, zastęp). We wrześniu w 23. numerze „Skauta” zamieszczono wiersz „Wszystko co nasze” z refrenem Olgi Drahonowskiej i zaproponowaną melodią z pieśni „Na barykady”. Latem roku 1912 odbywają się pierwsze obozy drużyn harcerskich. Warszawa ma już takowych 12. Powstają również w innych miastach (m.in. w Łodzi, Poznaniu).

Pytanie: Jaki był hymn polskiego harcerstwa?

A: „Bogurodzica” -> idziecie do ...

B: „Katechizm polskiego dziecka” -> idziecie do ...

C: „Gaude Mater Polonia” -> idziecie do ...

D: „Wszystko co nasze” -> idziecie do MIEJSCA F

E: „Hymn do św. Jerzego” -> idziecie do ...

*wybieracie TYLKO jedną odpowiedź i idziecie do danego miejsca wskazanego przy tej odpowiedzi

MIEJSCE F

1914 r. Wybuch I Wojny Światowej – wielu ze starszej kadry odchodzi do armii (zaraz przed woj. skauting w Polsce liczył ok. 15 tyś. członków). Podczas I Wojny Światowej drużyny harcerek pełniły role łączników, zwiadowców, sanitariuszy, a także żołnierzy (Harcerski Pluton Zwiadu pod dowództwem STEFANA „GROTA” ROWECKIEGO).

1914 – 1915 r. JAN SIKORSKI tworzy Polską Organizację Skautową (POS) współdziałającą z Legionami Polskimi. W 1915 tworzy się też Związek Skautek Polskich (ZSP).
Obie organizacje podlegają Naczelnej Komendzie Skautowej (NKS)

1916 r. Coraz częściej używa się nazwy Związek Harcerstwa Polskiego. Zauważa się konieczność połączenia i ujednoczenia wszystkich drużyn
1-2 XI – Członkowie POS, ZSP i Junactwa powołują jednolity dla całego zaboru rosyjskiego ZHP. Odznakami zjednoczonej organizacji stają się krzyż (projektu ks. Lutosławskiego) przejęty od NKS i lilijka przejęta od POS

1917 r. Harcerze z Poznania występują na kilku uroczystościach z polską flagą m. in. z okazji Bożego Ciała i rocznicy śmierci T. Kościuszki. Publicznie odśpiewują też „Rotę” na jednej z manifestacji.

Waszym zadaniem jest odnalezienie rosyjskiego żołnierza i odebranie mu ważnej, historycznej pamiątki, jaką jest Pierwszy Rozkaz Andrzeja Małkowskiego. Jeśli mu jej nie odbierzecie, cofniemy się w czasie i harcerstwo nigdy nie powstanie!

Pytanie: Jaka jest data oficjalnego końca I Wojny Światowej a jednocześnie data odzyskania przez Polskę niepodległości?

- A: 1 listopada 1918 r. -> wracacie do harcówki
- B: 11 listopada 1918 r. -> idziecie pod pomnik nieznanego żołnierza (koło MDK)
- C: 21 listopada 1918 r. -> idziecie do ...
- D: 11 listopada 1945 r. -> idziecie do ...
- E: 21 listopada 1939 r. -> zostajecie na miejscu

*wybieracie TYLKO jedną odpowiedź i idziecie do danego miejsca wskazanego przy tej odpowiedzi

PIERWSZY DOKUMENT HARCERSKI

L. 1/11

Rozkaz Dzienny

Kurs scoutowy przy "Sokole-Macierzy" zapoczątkował 20 Marca b.r. pracę nad włączeniem scoutingu do wychowania młodzieży polskiej. Zadaniem kursu było zaznajomić ze scoutingiem kierowników Drużyn Młodzieży Sokolej, a tem umożliwić wprowadzenie scoutingu do wychowania młodzieży najpierw we Lwowie, a potem w innych miastach i na prowincji.

Postęp pracy oraz jej szybki rozwój sprawiły, że kierownik kursu wraz z Komendą Drużyn postanowili przejść z okresu próby do stworzenia we Lwowie organizacji scoutowej.

Dlatego Komenda Drużyn rozwiązała dnia 27-go Maja b.r. dotychczasowe Drużyny Młodzieży Sokolej, a same przekształciła się na Komendę Scoutową, w skład której weszli druhowie: dr Kazimierz Wyrzykowski, Andrzej Małkowski, Czesław Pieniżkiewicz, Franciszek Kapałka, drużyny Olga Drehanowska, druhowie Jerzy Gordyński i Alojzy Horak.

Komenda Scoutowa utworzyła nowe Drużyny Młodzieży Sokolej i nadała im następującą formę organizacyjną:

Drużyna składa się z 4-ch plutonów, pluton z 2 patrolów scoutowych, patrol z 8 członków, z których jeden jest patrolowym, drugi jest zastępcą. Na czele każdego plutonu stoi instruktor z tytułem plutonowego. Na czele drużyny stoi drużynowy, mający do pomocy przydanego sobie swego zastępcę.

Drużyna jest jednostką organizacyjną, a drużynowy jej komendantem. Drużynowy kieruje stroną ćwiczebną i wychowawczą całej drużyny, odbiera raporty i troszczy się o wszystkie potrzeby drużyny. W tym celu porozumiewa się z Komendą Scoutową, zwołuje zebrania plutonowych i t.d.

Drużyny podlegają bezpośrednio Komendzie Scoutowej.

Komenda Scoutowa wszystkich dotychczasowych członków Drużyn Młodzieży Sokolej oraz uczestników Kursu Scoutowego uformowała w 4 Drużyny Młodzieży Sokolej, mianując patrolowymi i ich zastępcami uczestników Kursu Scoutowego, którzy wykazali dobry postęp, oraz zamianowała drużynowych, ich zastępców i plutonowych.

Drużyny te są następujące:

I LWOWSKA DRUŻYNA NACZELNIKA KOSCIUSZKI:

Drużynowy: dh. Pieniążkiewicz

Zastępca: " Lewakowski

Plutonowy I" Mróz

Plutonowy II" Szymański

" III " Kressowski

" IV " Lewandowski

II LWOWSKA DRUŻYNA HETMANA CHODKIEWICZA:

Drużynowy: dh. Kapałka

Zastępca: " Harak

Plutonowy II" Czaprański

Plutonowy II" Weiss

" III" Bauer

" IV" Gibas

III LWOWSKA DRUŻYNA PUŁKOWNIKA LATEROWNY:

Drużynowa: dhini Drahonowska

Zastępczyni " Martynowiczówna

Plutonowa I " Kedyjówna

" II " Błońska

IV LWOWSKA DRUŻYNA MOHORTA /skreślono/

Drużynowy: dh. Baternay /skreślono/

Zastępca: " Neugebauer

Plutonowy I " Gębarowicz

Plutonowy II" Kierzkowski

" III" Przyjałkowski

" IV" będzie mianowany przez Komendanta

Drużyny IV.

Prócz tego Komenda Scoutowa uformowała 2 patroly scoutowe akademickie, których zadaniem jest wyćwiczyć instruktorów dla Drużyn.

Plutonowym obu patrolów mianowała Komenda Scoutowa dh. Grodyńskiego, jego zastępcami dhów: Tymeckiego i Machajskiego i powierzyła im prowadzenie ćwiczeń obu patrolów oraz przeprowadzenie egzaminów na Scoutów.

Patrole te składają się z druhow:

Patrol pierwszy:

Kwiatkowski

Marjański

Sienkiewicz

Masalski

Zawidowski

Zachert

Mackiewicz

Filasiewicz Stan.

Patrol drugi:

Affanasowicz

Maurin /skreślono/

Skibicki

Seten

Bartosiewicz

Kowalski

Świątkiewicz

Forowicz

Komenda Scoutowa poleca, abyśdrużynowi, względnie ich zastępcy oraz plutonowi zaznajomili się ze swymi podkomendnymi patrolowymi, wzgl. ich zastępcami po wykładzie na kursie scoutowym o g. 4 po poł. we wtorek dnia 23 b.m.

Komenda Scoutowa naznaczyła na g. 7,30 wiecz. w środę dn. 24 bm. w sali na boisku sokolim zebranie drużynowych i plutonowych, ich zastępców w celu omówienia pracy i wręczenia regulaminu dla drużynowych i plutonowych.

Komenda poleciła wszystkim członkom Drużyn uczęszczać na wykłady, które odbywają się we wtorki o g. 4 po poł. w małej sali Sokoła-Macierzy.

Komenda Scoutowa postanowiła urządzić w niedzielę dnia 28-go b.m. ćwiczenie wspólne wszystkich drużyn. Odpowiedni rozkaz wydał kierownik kursu scoutowego.

Wreszcie Komendant kursu poleca wszystkim obecnym wzgl. byłym instruktorom, wyznaczonym do przeprowadzenia egzaminów na wywiadowców, aby egzamina te dokończyli w czwartek dn. 25 b.m. i zdali z nich raport na ręce Kierownika Kursu.

Wszystkie inne raporty plutonowi będą składać na ręce swych drużynowych.

Dan we Lwowie, dnia 22 Maja 1911 r.

na ręce swych drużynowych

Abdżej Małkowski